

Cum să te împiedici în limbă...

Luciana ȘUICĂ

Abstract: As an ERASMUS-SOCRATES student, the author had the linguistic experience of any European when travelling abroad. The place where the main part of this experience took place was the library, so this story might be of interest for the Romanian librarians, as European librarians.

(comunicare; interculturalism; multilingvism)

Se spune că cel mai mult prețuiești un lucru după ce nu-l mai ai și e foarte adevărat. Nu știu dacă limba poate fi considerată un lucru, dar cred că nu ne dăm seama de valoarea ei decât atunci când ne îndepărtăm puțin de adăpostul siguranței limbii noastre. Experiența unei alte țări, a cărei limbă nu o cunoști absolut deloc, este deosebit de interesantă pentru mine și m-a făcut să ajung la cuvintele lui Nichita Stănescu și să spun ”Limba română este patria mea”.

Imposibilitatea de a-ți folosi limba maternă în cele mai banale situații, de la un simplu salut pe stradă și până la susținerea unor referate în plen academic, este o barieră de neimaginat. Cazul fericit în care se găsește un cod comun de comunicare (respectiv limba engleză) poate fi într-o oarecare măsură util, dar nu diminuează cu nimic sentimentul de înstrăinare.

Cei mai mulți studenți danezi, aflați în campusul în care locuiesc și eu, sunt destul de reci și de închiși. Iar faptul că tu ești un străin în mijlocul lor face să fie și mai rău și reduce mult posibilitățile de comunicare.

Pe perioada șederii mele în campus am încercat pe cât posibil să mă integrez, dar faptul că nu puteam (și încă nu pot decât în proporție de maxim 50 %) să înțeleg ce vorbesc ei, îmi creează o stare de inhibiție. Cu siguranță că mă pot face înțeleasă într-un fel sau altul, dar

este destul de dificil atunci când nu vorbești aceeași limbă.

O situație banală de comunicare ar fi seara petrecută împreună la televizor. Ei se uită la știri. Eu nu înțeleg nimic, încerc să deduc câte ceva din imagini, dar din nefericire sunt știri despre guvernul danez. Orice conversație ar fi de prisos. Dacă îi rog să îmi explice despre ce e vorba, îi deranjez și nu mai pot să urmăresc, dacă nu întreb nimic, așa face mai bine să mă duc în cameră, că tot nu înțeleg nimic. Atmosfera e tensionată și nimeni nu știe cum să procedeze într-o asemenea situație. Ba mai mult, încep să se jeneze să vorbească între ei în daneză, ca să nu mă facă să mă simt prost. Și această atitudine, deși pornită din politețe și din cele mai bune intenții, creează mari dificultăți în comunicare și implicit în starea de spirit, fiindcă darul vorbirii joacă un rol deosebit de important în stabilirea unui echilibru emoțional individual.

Daneza este o limbă foarte dificilă și cu toate eforturile nu am reușit să trec de nivelul de bază. Sunt perfect conștientă că nu mă voi putea integra niciodată în grupul studenților danezi dacă nu pot să vorbesc limba lor, însă nu am la dispoziție suficient timp pentru asta. Dar cel puțin am început să înțeleg că nu e neapărat vorba de respingere sau de xenofobie, ci pur și simplu de bariera de limbaj.

Și dacă discuțiile cu vecinii ar putea fi considerate un moft (deși nu

sunt, comunicarea fiind o nevoie umană de care, poate, nu suntem tot timpul conștienți) sunt situații practice în care acest “instrument” devine indispensabil și fără de care lucrurile pot lua o întorsătură dramatică. O astfel de situație este un schimb de replici cu șoferul de autobuz. Am încercat să îl întreb unde trebuie să cobor pentru a ajunge la Skjoldhøjkollegiet. Din păcate nu cunoștea limba engleză, iar modul meu de a pronunța acest cuvânt interminabil nu-i sugera absolut nimic. De altfel, sistemul de pronunție danez este cel puțin ciudat, folosind sunete pe care nu le-am mai auzit în nici o altă limbă din cele învățate la școală. Din nefericire, nu am avut inspirația să notez numele pe o foaie de hârtie așa că a trebuit să cobor undeva într-o zonă în care îmi expira biletul și să întreb din om în om, mergând pe jos peste 6 km.

Ceea ce am remarcat, însă, este faptul că oamenii sunt mult mai îngăduitori cu străinii și acceptă zâmbind pronunția ta stâlciată, cu condiția să înțeleagă măcar cât de cât ce vrei să spui. Limbajul semnelor este de asemenea destul de eficient, deși îți dă un sentiment de primitivism.

Dar dacă tot a venit vorba de semne, trebuie remarcat că totul este foarte bine organizat. La capitolul marcaje aş putea spune că totul e extrem de bine gândit. Deși majoritatea sunt doar în limba daneză, sunt tot timpul însoțite de o pictogramă sugestivă, care să te ajute să îți dai seama despre ce e vorba. În plus, sunt plasate la distanță destul de mică unul de altul, așa încât este destul de greu să te rătăcești. De obicei, sunt poziționate fix unde trebuie și în așa fel încât să nu lase loc la confuzii. Sistemul se bazează în principal pe săgeți și desene și mai puțin pe text. Totuși, anunțurile referitoare la schimbarea programului de lucru sau alte informații de acest gen sunt numai în limba daneză. Dar dacă este vorba de vreo interdicție de orice fel, este marcată suficient de clar pentru ca oricine să înțeleagă. Cred că este ceva specific popoarelor germanice să fie foarte organizați și foarte riguroși. Pentru ei, timpul este foarte important (Time is money) și de aceea au totul foarte bine pus la

punct, pentru a nu pierde vremea în nici o împrejurare.

Danemarca nu e o țară cu foarte mulți străini, comparativ cu alte țări din Europa, în primul rând datorită politicii și în al doilea rând datorită prețurilor extrem de ridicate. Cu toate acestea, în toate instituțiile publice se vorbește engleza. Orice factură sau document oficial este în daneză, dar poți merge la instituția care îl emite (bancă, telefon etc.) și solicita informații. Condiția este să cunoști limba engleză, pentru că este a doua limbă vorbită după daneză și singura (foarte puține persoane cunosc germană sau franceză sau alte limbi străine).

În campus și pe stradă îți poți permite să faci greșeli, să vorbești stâlcit sau să dai din mâini, dar când vine vorba de cursuri și de universitate se ridică nivelul, cresc pretențiile. Nivelul de cunoaștere al limbii engleze (limba în care se țin cursurile) și-a spus și aici cuvântul. Atât pentru profesori cât și pentru studenți, engleza nu este limba maternă. Chestiunile studiate implică un număr mare de termeni științifici, cuvinte care nu fac parte din vocabularul fundamental, nume de animale și păsări sălbatice pe care de multe ori nu le știi. Mesajul este puternic modificat și principalul instrument ajutător este calculatorul.

În țările din Europa de Nord (mă refer la Danemarca, Norvegia, Suedia, Finlanda pentru că aceste cazuri le cunosc) tendința este de a folosi foarte mult calculatorul în învățământul universitar. Cursurile sunt sub forma unor prezentări PowerPoint, fiind însoțite de multe imagini și scheme, ceea ce ușurează foarte mult înțelegerea și te ajută să reții mai bine. Studenții primesc apoi prezentarea prin e-mail în caz că doresc o versiune tipărită a materialului sau dacă vor să aprofundeze, să caute mai multe informații despre subiectul respectiv.

În general, principalele surse de informații sunt internetul și biblioteca. Biblioteca orașului Århus, unde studiez acest semestru, este a doua ca mărime din

țară după cea din Copenhaga, având peste 2.000.000 cărți, CD-uri, filme și alte publicații, majoritatea putând fi împrumutate acasă. Accesul la bibliotecă este gratuit pentru toată lumea (nu doar studenți) și se face pe baza unei cartele electronice cu un nume de utilizator și un cod personal de acces.

Catalogul publicațiilor oferite spre împrumut poate fi accesat de pe internet fără înregistrare. Bineînțeles că prima pagină a site-ului oferă și versiunea în engleză, în special datorită faptului că sunt mulți studenți străini. Cu toate acestea, interfața bibliotecii nu este decât în limbile daneză și engleză. De altfel, din câte mi-am putut da seama, mentalitatea danezilor este ceva de genul daneza pentru că e limba noastră și engleza pentru că e limba care se vorbește peste tot în lume și nimic altceva.

Sistemul de operare al bibliotecii este foarte simplu, fiind ușor accesibil. Căutarea materialelor puse la dispoziție de bibliotecă se poate face după mai multe criterii (titlu, autor, editură, cuvinte cheie, cod de bare etc.). Căutarea pleacă de la un număr mare de publicații și se restrânge treptat, pe măsură ce sunt introduse mai multe detalii.

Cărțile pot fi comandate prin internet, printr-un sistem numit Reservation. Astfel, după ce ai consultat cataloagele, dacă vreunul din titlurile care te interesează figurează ca disponibil, te poți înregistra și solicita cartea respectivă pentru o anumită zi și oră. Dacă nu te prezinți la ghișeu să ridici cartea la ora respectivă, rezervarea este anulată automat. Cărțile se împrumută pe o perioadă de 30 de zile.

Site-ul bibliotecii oferă și o serie de publicații online care pot fi

accesate prin același cod, publicații care nu pot fi accesate gratuit pe internet (de exemplu, anumite ziare daneze). De asemenea, există un ghid complet referitor la pașii de urmat în procedura de împrumut online, istoricul bibliotecii, modul de organizare, reguli referitoare la înscriere, împrumut, restituire, harta clădirii cu toate sălile existente, precum și o pagină de contact, unde se pot adresa e-mailuri, sugestii și reclamații.

Fiecare client este înregistrat în calculator și poți verifica oricând și de oriunde data limită la care trebuie să predai o anumită carte sau CD, rezervările făcute și ora specificată ca să te prezinți să ridici cartea (în caz că ai uitat). Totul se face electronic, prin intermediul calculatorului, deși baza de date este însoțită și de un set de fișe tipărite, atât pentru cărți cât și pentru utilizatori.

Biblioteca dispune de aproximativ 300 de calculatoare, pentru căutarea de informații pe internet. Accesul se face tot pe bază de înregistrare. Doar 50 de calculatoare au posibilitatea de a trimite e-mail (tocmai pentru a preveni distragerea atenției de la studiu, biblioteca fiind frecventată în cea mai mare parte de studenți).

Modul de operare este extrem de simplu și trebuie să mărturisesc că măș putea descurca și în versiunea daneză, fiindcă softul folosește și imagini sugestive, pentru a facilita înțelegerea.

A fi student într-o altă țară este o experiență unică și care te învață foarte multe lucruri. Teama de necunoscut, problemele întâmpinate, stările de spirit contradictorii nu pot să umbrească beneficiile pe care le-a adus această perioadă de maturizare, atât intelectuală cât și umană, în viața mea.